

Ohjeet:

Ehdokasasettelua, kuntapäiväkokouksia ja Kuntaliiton valtuuskunnan vaaleja koskevat ohjeet kunnille, rekisteröidyille puolueille ja sitoutumattomien valtakunnalliselle yhdistykselle

Sisältö:

- * Valtuuskunnan vaalit
- * Ehdokasasettelu
 - * Oikeus antaa ehdokaslista
 - * Ehdokaslistaa laadittaessa huomioitavat asiat
 - * Ehdokaslistojen tarkastus
- * Vaalipiirien kuntapäiväkokoukset etäkokouksina 5.10.2021
- * Ehdokaslistojen yhdistelmät
- * Vaalien toimittaminen kunnassa
- * Vaalipiirissä vain yksi ehdokaslista
- * Valtuuskunnan vaalin tuloksen vahvistaminen

Kuntaliiton valtuuskunnan vaalilautakunnan tehtävänä on ohjeistaa Kuntaliiton valtuuskunnan vaalit. Vaalilautakunta on hyväksynyt seuraavat ohjeet (11.5.2021 § 9).

Valtuuskunnan vaalit

Kuntaliiton valtuuskunnan 76 jäsenestä ja 76 varajäsenestä 66 + 66 valitaan 15.11. - 31.12.2021 vaalipiireittäin toimitettavissa vaaleissa (ns. vaalipiiripaikat). Tasauspaikoilta valitaan 9 jäsentä ja 9 varajäsentä sekä Ahvenanmaan maakunnasta yksi jäsen ja yksi varajäsen.

Jäsenäänestyksenä toimitettavat vaalit ovat suljetut suhteelliset listavaalit. Äänioikeutettuja ovat yhdistyksen varsinaiset jäsenet eli Suomen Kuntaliitto ry:n jäsenenä olevat kunnat. Kunnalla on vaaleissa asukaslukuaan (30.11.2020) vastaava äänimäärä. Kunta voi jakaa äänensä useammalle ehdokaslistalle.

Vaalipiirit määräytyvät samoin kuin eduskuntavaaleissa. Kustakin vaalipiiristä valitaan jäseniä vaalipiirin asukasluvun suhteessa.

Vaalipiiri	Kuntien lkm	Asukasluku 30.11.2020	Väestöosuus %	Paikat lkm
Helsingin	1	660 153	12,0	8
Uudenmaan	25	1 046 042	19,0	13
Varsinais-Suomen	27	482 040	8,7	6

Satakunnan	16	215 658	3,9	3
Hämeen	21	377 027	6,8	4
Pirkanmaan	23	523 942	9,5	6
Kaakkois-Suomen	27	423 538	7,7	5
Savo-Karjalan	32	412 377	7,5	5
Vaasan	40	436 387	7,9	5
Keski-Suomen	22	273 023	5,0	3
Oulun	38	485 710	8,8	6
Lapin	21	176 894	3,2	2
Kaikki yht.	293	5 512 791	100,0	66

Ehdokasasettelu

Oikeus antaa ehdokaslista

- **Rekisteröity puolue, jolla on edustus vähintään yhdessä vaalipiirin kunnan valtuustossa**, voi valmistella vaalipiirin kuntapäiväkokouksen käsittelyyn yhden ehdokaslistan. Puolue valtuuttaa ehdokaslistan yhteyshenkilön antamaan vaalipiirin ehdokaslistan vaalilautakunnalle. Puolueiden piiriorganisaatiot ovat keskeisessä asemassa prosessin läpiviejinä.
- **Sitoutumattomien valtakunnallinen yhdistys, jolla on edustus vähintään yhdessä vaalipiirin kunnan valtuustossa**, voi valmistella vaalipiirin kuntapäiväkokouksen käsittelyyn yhden ehdokaslistan. Yhdistys valtuuttaa ehdokaslistan yhteyshenkilön antamaan vaalipiirin ehdokaslistan vaalilautakunnalle.
- **Vaalipiirin kolme kuntaa** voivat yhdessä ehdottaa yhtä ehdokaslistaa oman vaalipiirin kuntapäiväkokouksen käsittelyyn. Asianomaiset kunnat sopivat minkälaisella menettelyllä ehdokaslista valmistellaan ja ehdokaslistan yhteyshenkilö nimetään. Ao. kunnat valtuuttavat ehdokaslistan yhteyshenkilön antamaan kuntien ehdokaslistan vaalilautakunnalle. Tätä määräystä ei sovelleta Helsingin vaalipiirissä.
- Vaaliliitot ja vaalirenkaat eivät ole sallittuja.

Ehdokaslistaa laadittaessa huomioitavat asiat

Ehdokaslistan ehdokasmäärä on enintään 1,5 kertaa vaalipiiristä valittavien valtuuskunnan jäsenten määrä. Jokaisessa vaalipiirissä voidaan kuitenkin asettaa vähintään kuusi ehdokasta. Ehdokkaiden enimmäismäärää laskettaessa 0,5 pyöristetään alaspäin. Jos vaalipiirillä on esimerkiksi viisi paikkaa, ehdokaslistalla voi olla enintään 7 ehdokasta.

Edellä mainitusta poiketen Ahvenanmaan vaalipiirissä voidaan asettaa enintään kolmen ehdokkaan ehdokaslista.

Vaalikelpoisia ovat kuntalaissa tarkoitetut valtuutetut. Varavaltuutetut eivät ole vaalikelpoisia. Ehdokkaat merkitään ehdokaslistalle järjestyksessä numeroituna. Ehdokas voi olla vain yhdellä ehdokaslistalla yhdessä vaalipiirissä. Ehdokaslistalle merkitään ehdokkaan nimi, arvo, ammatti tai toimi sekä kotikunta.

Ehdokasasettelussa olisi hyvä ottaa huomioon sukupuolten tasapuolinen edustus siten, että ehdokaslistan kärkipaikoilla olisi sekä naisia että miehiä. Ehdokasasettelussa olisi myös hyvä huomioida alueellinen ja erikokoisten kuntien edustavuus.

Mikäli ehdokaslistalle ei oteta enimmäismäärää ehdokkaita, kannattaa ehdokkaiden määrää harkittaessa huomioida seuraavat näkökohdat:

- ehdokaslistalta valitaan sama määrä varajäseniä kuin varsinaisia jäseniä
- tasauspaikoilta valitaan 9 jäsentä ja 9 varajäsentä ja yleensä tasauspaikat menevät pienimmille puolueille ja
- neljän vuoden aikana osa varsinaisista ja varajäsenistä menettää vaalikelpoisuutensa oman kuntansa valtuustoon ja tämän seurauksena myös Kuntaliiton valtuuskuntaan sekä saa pyynnöstä muista syistä eron, joten valtuuskunnan kokoonpanoa täydennetään lukuisia kertoja toimikauden aikana; vain ehdokaslistoilla olleita voidaan täydennysvalinnoissa nimetä valtuuskuntaan.

Ehdokaslistoja tarkastaessaan vaalilautakunta ei vaalikelpoisuutta lukuun ottamatta tutki sitä, miten ehdokkaiden asettaminen on toimitettu, koska tämä on ehdokaslistan antaneen puolueen, sitoutumattomien yhdistyksen ja kolmen kunnan sisäinen asia.

Ehdokaslistalla tulee olla yhteyshenkilö. Yhteyshenkilö allekirjoittaa ehdokaslistan. Hänen on myös annettava kirjallinen vakuutus, että ehdokkaat ovat vaalikelpoisia ja ovat antaneet ehdokkuuteen kirjallisen suostumuksen. Ehdokaslistan liitteenä toimitetaan yhteyshenkilön puolueelta, sitoutumattomien yhdistykseltä tai kolmelta kunnalta saama valtuutus tehtävään.

Puolue tai sitoutumattomien valtakunnallinen yhdistys voi valtuuttaa saman henkilön toimimaan kaikkien vaalipiirien tai useiden vaalipiirien ehdokaslistojen yhteyshenkilönä, tai valtuutus voidaan antaa vaalipiirikohtaisesti.

Ehdokkaiden antamia kirjallisia suostumuksia ei tarvitse toimittaa vaalilautakunnalle. Tarvittaessa vaalilautakunta pyytää suostumuksen nähtäväksi.

Yksikielisessä vaalipiirissä ehdokaslista on laadittava vaalipiirin kielellä. Kaksikielisessä vaalipiirissä ehdokaslista voidaan laatia molemmilla vaalipiirin kielillä.

[Ehdokaslistalomakkeet](#), joita vaalilautakunta toivoo käytettävän, löytyvät myös sivulta www.kuntaliitto.fi/valtuuskunnanvaalit.

Ehdokaslistat ja yhteyshenkilön saama valtuutus tulee toimittaa vaalilautakunnalle osoitteeseen vaalilautakunta@kuntaliitto.fi viimeistään keskiviikkona 8.9.2021 ennen klo 10. Määräajan jälkeen saapuva ehdokaslista jätetään tutkimatta, mikä tarkoittaa, että ehdokaslista ei ole mukana vaaleissa.

Ehdokaslistojen tarkastus

Vaalilautakunta tarkastaa ehdokaslistat vaalipiirien kuntapäiväkokousten käsittelyä varten kokouksessaan 14.9.2021. Vaalilautakunta tarkastaa seuraavat asiat:

- ehdokaslistan yhteyshenkilöllä on asianmukainen valtuutus ehdokaslistan antamiseen

- ehdokkaat ovat vaalikelpoisia ja ehdokas on vain yhdellä ehdokaslistalla
- ehdokaslistan yhteyshenkilö on antanut vakuutuksen siitä, että ehdokkaat

ovat antaneet ehdokkuuteen kirjallisen suostumuksen (vakuutus voidaan antaa merkinnällä ehdokaslistalomakkeelle) sekä

- muut mahdolliset vaalien lain- ja sääntöjenmukaisuuteen liittyvät seikat.

Mahdollisista puutteista vaalilautakunta antaa huomautuksen ehdokaslistan yhteyshenkilölle ja pyytää tekemään oikaisut, muutokset ehdokasasetteluun ja täydennykset asettamassaan määräajassa.

Jos vaalilautakunta on huomauttanut, että

- ehdokkaalta puuttuu vaalikelpoisuus
- ehdokas on kahdella ehdokaslistalla tai
- ehdokas on kuollut

ehdokaslistalta voidaan poistaa ehdokkaita ja poistettujen ehdokkaiden tilalle nimetä uusia ehdokkaita vaalilautakunnan määräämään aikaan mennessä.

Ehdokaslistan yhteyshenkilö voi myös oma-aloitteisesti ennen vaalilautakunnan kokousta (saatuaan esimerkiksi vaalilautakunnan sihteeristöltä yhteydenoton) korjata puutteita, jolloin huomautusta ei tarvitse antaa.

Vaalipiirien kuntapäiväkokoukset etäkokouksina 5.10.2021

Kuntapäivillä ao. vaalipiirin kunnat hyväksyvät vaalipiirin ehdokaslistat valtuuskunnan vaaleja varten. Kuntapäiväkokoukset järjestetään 5.10.2021 Teams-kokouksina.

Kokouskutsut ja esityslistat vaalipiirien kuntapäiväkokouksiin sekä tarkastetut ehdokaslistat vaalipiireittäin julkaistaan 20.9.2021 sivulla www.kuntaliitto.fi/valtuuskunnanvaalit.

Kunnanhallitus nimeää kunnan edustajat vaalipiirin kuntapäiväkokoukseen. Kunnalla on 1-4 edustajaa. Edustajien määrä määräytyy kunnan asukasluvun mukaan.

- Kunnasta, jonka asukasluku on 10 000 tai vähemmän, valitaan yksi edustaja.
- Kunnasta, jonka asukasluku on 10 001–50 000, valitaan kaksi edustajaa.
- Kunnasta, jonka asukasluku on 50 001–100 000, valitaan kolme edustajaa.
- Kunnasta, jonka asukasluku on yli 100 000, valitaan neljä edustajaa.

Kunnan kokousedustajat ilmoitetaan käyttäen sivulla www.kuntaliitto.fi/valtuuskunnanvaalit olevaa webropol-lomaketta. Lomake on käytettävissä 13.9.2021 alkaen. Lomakkeelle merkitään kunnanhallituksen nimeämispäätöksen päivämäärä ja pykälä sekä edustajien nimi ja sähköpostiosoite. Tiedot tulisi ilmoittaa lomakkeella viimeistään 28.9.2021.

Kuntien ilmoittamille edustajille lähetetään Teams-linkki oman vaalipiirin kuntapäiväkokoukseen muutama päivä ennen kokousta.

Ehdokaslistojen yhdistelmät

Vaalilautakunta laatii hyväksytyistä ehdokaslistoista vaalipiireittäin ehdokaslistojen yhdistelmät. Ehdokaslistojen järjestys ehdokaslistojen yhdistelmässä määrätään arvalla. Ehdokaslistoille annetaan numerot alkaen numerosta 2. Kuhunkin ehdokaslistaan merkitään ehdokkaan kohdalle järjestysnumero, nimi, arvo tai ammatti sekä kotikunta.

Ehdokaslistojen yhdistelmät julkaistaan sivulla www.kuntaliitto.fi/valtuuskunnanvaalit.

Kunnanhallituksille lähetetään viimeistään 1.11.2021 vaalipiirin ehdokaslistojen yhdistelmä sekä linkki äänestyslippuun vaalijärjestelmässä.

Vaalien toimittaminen kunnassa

Kuntaliiton säännöissä tai valtuuskunnan vaalijärjestyksessä ei ole määräyksiä siitä, millä tavoin vaalit kunnassa suoritetaan. Vaalilautakunta ei siten myöskään tutki, millä tavoin päätös kunnan äänimäärän jakamisesta ehdokaslistojen kesken on syntynyt. **Oleennaista on, että viimeistään 31.12.2021 päätös on kunnassa tehty ja kunnan eri ehdokaslistoille antamat äänimäärät sekä mahdolliset tyhjät ja hylätyt äänimäärät on syötetty vaalijärjestelmään.**

Kuntalain 39 §:n nojalla kunnanhallitus edustaa kuntaa ja käyttää kunnan puhevaltaa, jollei hallintosäännössä toisin määrätä. Päätös kunnan äänimäärän jakamisesta ehdokaslistoille voi olla yksimielinen noudattaen esimerkiksi valtuuston poliittisia voimasuhteita. Jos yksimielisyyttä ei ole, asiasta päätetään vaalilla, jossa ääni annetaan ehdokaslistalle. Päätöksessä on kysymys yhdistyksen jäsenäänestykseen osallistumisesta, joten päätökseen ei voi hakea muutosta oikaisuvaatimuksella eikä valituksella.

Esimerkki vaalin toimittamisesta:

Kunnan äänimäärä on 2580 (asukasluku 30.11.2020). Vaaliin osallistuu 11 kunnanhallituksen jäsentä. Jokaisella jäsenellä on yksi ääni, jonka voi antaa yhdelle ehdokaslistalle. 2580 jaettuna 11:lla on lähimpään kokonaislukuun pyöristettynä 235, joten yksi annettu ääni tarkoittaa 235 ääntä ehdokaslistalle.

Puheenjohtaja toteaa, että vaali toimitetaan suljetuin lipuin ja äänestyslippuun kirjoitetaan sen ehdokaslistan numero, jolle vaalissa antaa äänen.

ehdokaslista 2	2 ääntä	-> äänimäärä 470
ehdokaslista 5	1 ääni	-> äänimäärä 235
ehdokaslista 7	5 ääntä	-> äänimäärä 1175
ehdokaslista 8	3 ääntä	-> äänimäärä 705

äänimäärä yhteensä 2585

Vaalissa voi myös antaa tyhjän äänestyslipun. Äänestyslippu hylätään, jos esimerkiksi äänestyslipun numero ei vastaa yhdenkään ehdokaslistan numeroa. Em. tapauksissa osa kunnan äänistä jää käyttämättä.

Yksimielinen päätös tai vaalin tulos kirjataan pöytäkirjaan. Pöytäkirjaan merkitään kunkin ehdokaslistan saamat äänet sekä asukasluvun perusteella lasketut kokonaislukuun pyöristetyt äänimäärät. Pöytäkirjaan merkitään vastaavasti myös mahdolliset tyhjät ja hylätyt äänet ja kokonaislukuun pyöristetyt äänimäärät. Jos ensimmäinen desimaali on 1-4, luku pyöristetään alaspäin. Jos ensimmäinen desimaali on 5-9, luku pyöristetään ylöspäin.

Kunnan asukasluku 30.11.2020 määrää kunnan äänimäärän vaaleissa. Kuntien asukasluvut 30.11.2020 löytyvät sivulta www.kuntaliitto.fi/valtuuskunnanvaalit.

Ehdokaslistojen saamat äänimäärät sekä tyhjät ja hylätyt äänimäärät syötetään vaalijärjestelmään kunnan saaman linkin kautta. Vaalijärjestelmä hyväksyy +/- 10 äänen poikkeamisen vaalijärjestelmään syötetystä kunnan asukasluvusta, koska lukujen pyöristämisen seurauksena syötettyjen lukujen yhteismäärä ei koskaan ole täsmälleen sama kuin kunnan asukasmäärä.

Jos jälkikäteen kunnassa huomataan, että äänimääriä on syötetty väärin, esimerkiksi väärälle ehdokaslistalle, kunta voi 31.12.2021 mennessä pyytää avaamaan tallennusmahdollisuuden uudestaan lähettämällä pyynnön osoitteeseen vaalilautakunta@kuntaliitto.fi.

Jos kunta ei osallistu vaaliin, pyydämme ilmoittamaan asiasta osoitteeseen vaalilautakunta@kuntaliitto.fi.

Vaalipiirissä vain yksi ehdokaslista

Vaaliala ei tarvitse järjestää, jos vaalipiirissä on asetettu vain yksi vaalilautakunnan hyväksymä ehdokaslista.

Valtuuskunnan vaalin tuloksen vahvistaminen

Kuntaliiton valtuuskunnan vaalilautakunta kokoontuu tammikuussa 2022, jolloin se päättää valtuuskunnan tasepaikoista ja vahvistaa valtuuskunnan vaalien tuloksen. Vaalilautakunta ilmoittaa vaalien tuloksesta valtuuskuntaan valituille jäsenille ja varajäsenille, Kuntaliiton hallitukselle ja Kuntaliiton jäsenkunnille.

Vaalipiiripaikat 66+66

Vaalin tulos määräytyy käyttäen laskentamenetelmänä soveltuvien osin vaalilain mukaista suhteellista vaalitapaa. Vaalilautakunta saa laskentajärjestelmästä tiedot ehdokaslistojen äänimääristä.

Kullekin ehdokkaalle määrätään ehdokaslistan äänimäärän perusteella *vertausluku*. Ehdokaslistalla ensimmäisenä oleva saa vertausluvukseen ehdokaslistan saaman koko äänimäärän, toisena oleva puolet äänimäärästä ja kolmantena oleva kolmasosan äänimäärästä jne. Valituksi tulee vertauslukujen suuruusjärjestyksessä niin monta ehdokasta kuin vaalipiirissä on vaalipiiripaikkoja. Jos vertausluvut ovat yhtä suuret, arpa ratkaisee.

Varajäsenet eivät ole henkilökohtaisia. Valituksi tulevat varsinaisiksi jäseniksi valittavien jälkeen samalta ehdokaslistalta seuraavaksi korkeimmat vertausluvut saaneet ehdokkaat.

Tasepaikat 9+9

Tasepaikat määräytyvät ehdokaslistojen saamien äänimäärien perusteella siten, että valtuuskunnan vaalien jäsenäänestyksessä määräytynyt vaalitulos saatetaan vastaamaan ehdokaslistojen vaalipiireissä saamia yhteenlaskettuja äänimääriä.

Ensimmäisessä vaiheessa määritellään ehdokaslistojen kaikissa vaalipiireissä saamien yhteenlaskettujen äänimäärien perusteella, miten tasepaikat jakautuvat puolueiden ja sitoutumattomien yhdistyksen kesken.

- Kullekin puolueelle ja sitoutumattomien yhdistykselle lasketaan valtakunnallinen äänimäärä laskemalla niiden eri vaalipiireissä saamat äänimäärät yhteen.
- Valtakunnallisten äänimäärien perusteella lasketaan kullekin puolueelle ja sitoutumattomien yhdistykselle valtakunnalliset vertausluvut siten, että ensimmäinen vertausluku on puolueen tai sitoutumattomien yhdistyksen valtakunnallinen äänimäärä, toinen puolet siitä, kolmas kolmannes ja niin edelleen.
- Valtakunnallisista vertausluvuista yliviivataan suurimmasta vertausluvusta alkaen se määrä vertauslukuja, jonka puolue ja sitoutumattomien yhdistys on saanut jo vaalipiirikohtaisia paikkoja.
- Tämän jälkeen todetaan, mitkä ovat yhdeksän suurinta yliviivaamatonta valtakunnallista vertauslukua, joista jokainen tarkoittaa yhtä tasauspaikkaa puolueelle tai sitoutumattomien yhdistykselle.

Toisessa vaiheessa määritellään, mihin vaalipiireihin puolueen tai sitoutumattomien yhdistyksen saamat tasauspaikat menevät.

Tasauspaikka menee vaalipiiriin, josta asianomaisen puolueen tai sitoutumattomien yhdistyksen ehdokaslista on valtuuskunnan vaaleissa saanut suurimman ääniosuuden, mutta ei vielä vaalipiiripaikkaa. Ääniosuutta laskettaessa ei huomioida vaaleissa annettuja hylättyjä ja tyhjiä ääniä.

Jos puolue tai sitoutumattomien yhdistys on saanut useampia tasauspaikkoja, tasauspaikat menevät ehdokaslistan ääniosuuden mukaisessa järjestyksessä vaalipiireihin, joista ei ole saatu vaalipiiripaikkaa. Ehdokaslista voi saada enintään yhden tasauspaikan samasta vaalipiiristä.

Ahvenanmaan edustajat 1+1

Mikäli Ahvenanmaalta tulee kaksi ehdokaslistaa tai enemmän, valtuuskunnan jäsen ja varajäsen valitaan samalla tavoin vaaleilla kuin Manner-Suomessa. Mikäli Ahvenanmaan kunnat lähettävät vaalilautakunnalle yhden yhteisen ehdokaslistan, jonka vaalilautakunta hyväksyy, vaalia ei tarvitse järjestää. Ehdokaslistalla ensimmäisenä oleva tulee valituksi valtuuskunnan jäseneksi ja toisena oleva varajäseneksi.

Ehdokasasettelua, kuntapäiväkokouksia ja vaaleja koskevia kysymyksiä voi lähettää osoitteeseen vaalilautakunta@kuntaliitto.fi.

Vaalilautakunnan sihteeristö:

Riitta Myllymäki, johtava lakimies
 Saija Haapalehto, lakimies
 Ida Sulin, johtava lakimies